

Suriye ve Filistin Mektupları

Yusuf Akçura, Haz. İsmail Türkoğlu

İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2. Baskı, 2016, 206 Sayfa, ISBN: 6051553962

İsmail KÜÇÜKKILINÇ*

Değerlendirmesini yaptığımız baskı maalesef asla ve kat'a atfa medar olamayacak kadar gelişigüzel, çalاکalem hazırlanmış görünüyor. Hem istifadeye hem de okumaya salih değil. Aynı eserin başka bir baskısı yani Ömer Hakan Özalp'in hazırladığı baskı^{††} ise fevkalade dikkat ve itina gösterilerek hazırlanmış. İlerleyen satırlarda her iki baskı arasındaki muazzam farkları göstermeye çalışacağız. Türkoğlu'nun hazırladığı nüshada inanılmaz ve sayılamayacak kadar çok hata var. Mebzul miktarda ve bir kısmı da fahiş olan okuma hatalarının müsamahaya, mazur görülmeye mazhar olamayacağı "muhakkaktır". Kitap tanıtımları ne dost güzellemesi ne de birilerini yerin dibine batırma gayreti ve ameliyesi olmalıdır. Münekkid, dostuna da düşmanına da adil olmalıdır. Naçizane başka biri yapsa normal şartlarda tenkid vadisinde sarf edeceğimiz sözlerden Kazan'daki dostane günlerin hatrına sarf-ı nazar edecek ve İsmail Türkoğlu lehine adaletten uzaklaşacağız. Şunu da söylemeliyiz ki Türkoğlu'nun kusuru yayınevine veya editöre atfedilemez. Bu satırların yazarının yayıneviyle bir meselesi olmadığı

*Avukat, yazar

†† Mektuplarla Suriye-Filistin-Kudüs Seyahati ve Siyonizm Meselesi, Yusuf Akçura, Haz. Ömer Hakan Özalp, İşaret Yayınları, İstanbul, 2019, 416 s, ISBN: 9753503784

gibi geçmişte yayınevine ait iki Akçura kitabını, Gaspıralı kitaplarını tanıttığı da vakidir. Zaten kurumları ayrı mütalaa etmek gerekir. Bu kitabın basımında yayınevinin kusurunun olduğunu da zannetmiyorum. Yayınevi, Türkoğlu'na itibar etmekten başka bir şey yapamazdı. Birkaç eser için Kazan-Tatar lehçesi bilen editör istihdam etmek mantıklı değil, belki parça başı iş için bu sahada iyi olan biriyle anlaşılabilirdi ancak kitabı yayına hazırlayan Kazan'a gitmiş, Kazanlı bir âlim hakkında doktora tezi hazırlamış ve saha ile ilgili çalışmalar yapmış bir akademisyen. Böyle birinin hazırladığı bir eseri başka bir uzmana da kontrol ettirmek de herkesin aklına gelmez. Ancak bu eserden sonra benzer bir hata yapılırsa bu defa yayınevi doğrudan sorumlu ve kusurlu hale gelir.

Unutulmamalıdır ki kitap okumak zahmetli, meşakkatli bir iştir. Bizim gibi insanlar okumaya ciddî bir vakit bir harcarlar. Bu sebeple vakit harcadığımız, emek verdiğimiz, göz yordüğümüz, kafa patlattığımız bir eserde ciddî hatalar varsa bunlara işaret etmememiz bizatihi okuma mefhumuna yapacağımız mühim bir hürmetsizlik olacaktır. Birileri de bizim kitaplarımıza vakit harcıyor ve fahiş hatalar buluyorsa onlar da gereğini yapmalıdır.

Malum ve maalesef ki bizde tenkid henüz layık olduğu kıymeti bulamadığından tenkide muhatap olanlar genelde bunu şahıslarına yapılmış garezkârane bir savlet ve hakaret telakki ediyor, hatta kimi de münekkide diş bileyip kin besliyor ancak biz iyiniyet ve halisane bir gaye ile hareket ettiğimiz için hiçbir şeyden çekinmiyoruz.

Bu Eser Niçin Önemlidir?

Bana göre Meşrutiyet devrinin en kafa, en kafalı adamı Said Halim Paşa'dır. Ben şahsen onun ayarında zeki, entelektüel, mütefekkir ve münevver birini görmedim. Hatta biraz mübalağa edersem tüm Meşrutiyet aydınları bir tarafa, Said Halim Paşa bir tarafıdır. Bunu "İslamcı" biri olduğumuz, kendimize bir paye çıkarmak istediğimiz için söylüyor değiliz.

Said Halim Paşa haricinde ama onunla denk olmamak kaydıyla, entelektüel çapı fevkalade yüksek isimlerin başında Yusuf Akçura gelmektedir. Zannederim Akçura'nın entelektüel zenginliği, Kazan havzasına mensup oluşu ile oradaki dinî uyanış ve canlılıktan etkilenmesinden kaynaklanıyor. Kanaatim odur ki Rus kültürü ona pek bir şey vermemiştir. Zaten babasının vefatı ve İstanbul'a geliş tarihi dikkate alındığında bu tespitimiz makul ve mantıklı karşılanacaktır. Ben Akçura'nın inanç ve siyasî-ideolojik tercihlerine değil İslam âlemine de taalluku olan fikir üretme kapasite ve kabiliyetine daha da mühimi hayatî ehemmiyeti haiz ama hayli acı ama bir o kadar da ikaz edici tespit ve tenkidlerine bakıyorum. Bu bakımdan ona saygı duyuyorum. İmkânım olsa bu kitabı lise ve üniversitelerde ders kitabı olarak okutur, İHL ve ilahiyat fakültelerinde de "ders" haline getirirdim.

Türkoğlu'nun Fahiş Hataları

Hataları ilerleyen sayfalarda listeler halinde göstereceksek de girizgâh kabilinden şunları ifade edelim: "Bidat" kelimesini "mübah" okumaya, "güneydoğu", kelimesini "kuzeydoğu" okumaya, "Amman"ı "Umman" okumaya, "yeni ay gibi eğri kılıcı", "yeni ay gibi eski kılıç" okumaya bahane bulunur da

“yıldırım” kelimesini “yılan sesi” olarak, “Arap kahramanı Antere”yi, “Arap kahramanı Gantara” olarak, “salavat küperi(gökkuşağı)” kelimesini “Sırat Köprüsü” olarak, “ipekli malları” “ufak materyaller” olarak, “miskil etmeyi(alay etmeyi)” müstakil etmek, olarak okumaya ne denir; bunlar, sehiv midir, boş vermişlik midir yoksa ciddî bir yetersizlik midir, sayılamayacak kadar çok hatalı ve atlamalı okuma nasıl izah edilmelidir, bilmiyorum.

"Çıyan/akrep" kelimesini "vatan çalan" olarak okumaya ise ironi bile birşeyler söylemede çaresiz kalıyor. Hazretin hazırladığı baskıda ilgili ifadeler şöyle: "*Ben bu sözleri dinlerken, Yahûdilerin Arz-ı Mev'ûd'a nasıl girip yerleştiklerini çok iyi bilmiyordum, eğer de Maspero'yu okuyup öğrenmemiş olsaydım, bu vatan çalan muhataplarıma şöyle cevap vermiş olurum*". Oysa doğrusu Ömer Hakan Özalp'ın yazdığı gibi şöyledir: "*Ben bu sözleri dinlerken, Yahudilerin Arz-ı Mev'ûd'a nasıl girip yerleştiklerini yeterince bilmiyordum; eğer Maspero'yu okuyup öğrenmiş olsa idim, çıyan/akrep (çayan) muhataplarıma şöyle cevap verirdim*". Mübarek, madem çıyanı, çalan olarak okudunuz, bari vatani uydurmayaydınız; hadi uydurdunuz çaldırmayaydınız. Vatanın satıldığını bilirdik de çalındığını da bu vesileyle görmüş ve öğrenmiş olduk!

Hele şöyle bir yanlışlığa ne demeli, lal ü ebkem oluyoruz artık: "*Mısır dininin Sâmilere tesiri, daha sonra, milattan iki bin yıl sonra olmuştur, diye düşünüyor*". Şayet eseri yayına hazırlayan sayısız hata ve atlama yapmamış olsaydı bunu bir sehiv olarak kabul edebilirdik. Ancak milattan sonra 2 bin yıl günümüze tekabül eder. Oysa eserin orijinalinde cümle şöyle: "*Mısır dininin Samilere olan etkisinin, çok sonra, Milat'tan 2.000 yıl önce başladığı sanılmaktadır*". Aslında metnin öncesini versek hatanın büyüklüğü anlaşılır. Metinde başka dinlerin önceki asırlarda Samilere olan etkisi anlatılmakta, Mısır etkisinin ise çok sonraki bir dönemde yani Milat'tan önceki 2 binli yıllara tesadüf ettiği izaha çalışmaktadır. Ancak Türkoğlu ifadeyi anlayamamış.

Ya şuna ne demeli? "*Saçını kurban edemeyen kadınlar, kendilerini bağışlatmak ve mabudun aşkına nail olmak için kendi paralarını yabancılara veriyorlar ve başkalarından aldıkları akçeleri de mabudun mukaddes hazinesine tasdik ediyorlardı*". Hazret, maşallah anlamadığı yerleri "anlamlandırmada" pek mahir. Oysa orijinalde yazılan çok farklı: "*Saçını kurban etmeye kıyamayan süslü kadınlar günahlarını bağışlatmak için, tanrıçanın aşığına verilmesi gibi, kendi kendilerini yabancılara vererek, buradan kazandıkları parayı tanrıçanın kutsal hazinesine bağışlardı*". Metinde kastedilen fahişeliktir. Yani Türkoğlu'nun zannettiği gibi paralar takas edilmiyor, ücret mukabili fahişelik yapılıyor. Ayrıca Türkoğlu'nun tasdik diye okuduğu kelime de tasadduktur. Şu satırlar ise pek saçım olmadığı için kaşlarını yolmama "yol" açtı. "*İşte Benî İsrâil güney Suriye'ye Mısır'dan gelip girdikleri zaman, ırkdaşlarının dinleri, ibadetleri bu halde idi. Benî İsrâil bu dini, temelsiz adetlerinden arındırdı. Benî İsrâil tarihinin en mühim ciheti tekâmül-i diniye, bu arada Yahûdi tarihinin siyasî ve içtimaî bazı hadiseleri ile Yahûdilerin asarına Kudüs ve Harem-i Şerif'e taallûklu malumatta kendi kendiliğinden gelip çıkıyor. Lâkin şimdi artık siz de yorulunuz, ben de, mabedi gelecek*

mektuba bırakalım". Ne anlaşıldı? Hiçbir şey. Cümle öyle bir darbeye maruz kalmış ki şaftı kaymış. Acaba yazarın Tatar lehçesi ve Eski Harfli Türkçesi yanında Türkçe ifade kabiliyeti de mi zayıf? Şimdi de doğrusunu okuyalım: " İşte, Benî İsrail'in Mısır'dan gelip Güney Suriye'ye girdikleri sırada, ırkdaşlarının din ve ayinleri bu durumda idi. İsrailoğulları bunu çok ayıklayıp arındırdılar. Benî İsrail tarihinin en önemli ciheti, dinî tekâmüle yaptığı büyük hizmettir. Bunu kısaca yazacağım. Tabiatıyla, yazacaklarım arasında, yahudi tarihinin bazı siyasi ve sosyal olaylarıyla yahudilerin eserlerine, Kudüs ve Harem-i Şerife dair malumat da geçecektir. Ancak, artık siz de yorulunuz, ben de... Devamını gelecek mektuba bırakalım."

İşaret ettiğimiz ve ekte liste halinde sunduğumuz mebzul miktardaki hatadan sonra şunu yazmaya hakkımız olduğuna inanıyoruz: Yusuf Akçura'nın en kayda değer eserlerinden olan bu eserin Türkoğlu'nun hazırladığı baskıyı almış olanlar varsa o baskıya hiçbir şekilde atıfta bulunmasınlar, okumamış olanlar varsa da meseleyi anlamak için Ömer Hakan Özalp'in hazırladığı baskıyı alsınlar.**

Bence Ömer Hakan Özalp'in yayına hazırladığı nüsha esas alınarak ve kaynak gösterilerek gerekli tashihler yapılmadıkça İsmail Türkoğlu'nun hazırladığı nüsha hiçbir şekilde kaynak olarak kullanılmamalı, hatta okunmamalıdır.

YANLIŞ OKUMA LİSTESİ

Eserin özgün metni	Hatalı okuma	Düşünceler
Kaynakları	Gizli tarafları	50. sayfa. Aslı "kizlavları"
Çeşme	Çeşme	50. sayfa. Türkiye Türkçesinde kaynak denilmesi daha uygundur.
Önemlisi	Kuvvetlisi	50. sayfa.
Büyük	Güzel	50 sayfa.
Salonuna aldı	Salonuna davet etti	50. sayfa. Aslı"salonuna kerti" şeklinde olup buradaki kertmek "sokmak, içine almak" anlamındadır
Bu muhterem zat külliye ve külliye idare	Bu muhterem zat külliye idare	51. Sayfa Külliye'den biri düşmüştür
Külliye idare kılıcı hey'etin reisi	Külliye idare etmekte olan vakfın mütevellî heyeti başkanı	51. Sayfa
Geniş cübbesi, büyük sarığı	Büyük sarığı, geniş cübbesi	51. Sayfa
Kapatıp/perdeleyip	Kaplab, sıyanet itüp turadır	51. Sayfa
Hayırlı orliklar çeçilgan yerlere	Meşakkat çekilen yerlere	51. Sayfa Hayırlı tohumlar saçılan yerlere demektir
Beyaz yakalar hiç giymiyordu; eskice, tozluca ve kirlice giyinmişti	Beyaz yakalar hiç bozulmamış	51. Sayfa
Zeki	Zirek (zeyrek)	51. Sayfa

**

Türklerin zararına olma ihtimalini de	Türklerin zararına bulma ihtimalini de	52. Sayfa
Saç örgülerini	Saç tohumlarını	52. Sayfa
Asfalt sıcakta eriyor	Asfalttan başka	109. Sayfa
Sokağının bulvarla birleştiği yer	Sokağının bulunduğu bölge	110. Sayfa
Geniş, hasır şapkalı	Bol gömlekli	111. Sayfa
Yasak olduğunu	Mümkün olmadığını	111. Sayfa
Koyun kesip yemek hazırlamalar	Acele yemek hazırlamalar	112. Sayfa
Olan kişi işini bitirip öyle giriyor	Olan kişi buraya giriyor	164. Sayfa
Hızlı İsa bizzat eşti	Hızlı İsa bilmem ne yaptı	183. Sayfa
Sırmalar, püsküller yok	Oklar, çoklar yok	191. Sayfa
Geri kalmama arzusu	Misal etme arzusu	192. Sayfa
Parlamakta	Bakmata	105. Sayfa
İbranice	Arapça	109. Sayfa
Ebnâ-yı Benî İsrail'i	Enbiyayı, Benî İsrail'i	113. Sayfa Benî İsrail/İsrailoğulları soyunu
Bedeker	Rehber	178. Sayfa
Rahipler	Rehberler	182. Sayfa
Taaddüdden	Taaddan	183. Sayfa Sözlükte bulunmayan garip bir şekilde okunmuştur
Antere	Gantara	185. Sayfa
Enbiya-yı izâm	Ebiya-yı azam	187. Sayfa
İtlak tariki	İtlak-ı tarifi (genel tarif)	187. Sayfa Umumi tabirle/genel olarak anlamındadır
Dinler	Âlimler	192. Sayfa
Cemaatinin lideri, beyni olan	Cemaatine karşı muhabbeti olan	193. Sayfa
Bizim bildiğimiz meddahmış	Bizim meslektaşmış	193. Sayfa
Merasimin usulü, yarışıyorlar; hangi köylüler paşacadırna önce ulaşırsa, o yıl onlar birinci olurlar	Merasimin usulü, çarpışıyorlar; bazı köylüler paşacadırna doğru geliyor, bu, bu yıl ilk defa yapılıyor	194. Sayfa
Hayat ve enerji fişkırın	Hayat ve anarşi fişkırın	194. Sayfa
Bu arada âtika denilen ve (Nebi) Musa sancağını taşıyan	İyi ki ata bimiş Musa sancağını taşıyan	194 Sayfa
Vakıa	Vaka	Eserin genelinde
İbranice bir şeyler olacaktır	İbranice bilmem neler yazılmış	105. Sayfa
Acımacak bir şekilde dolanıp durmadı mı?	Acizler gibi yürümedi mi?	108. Sayfa
Mekteb-i nehari/Mektep gündüzlü	Mekteb-i mehari gündüz mektebi	116. Sayfa
Bu bölgenin köylüleri alabildiğine tembel imiş; tarlalarına gübre (hayvan gübresi) atmıyorlar, mayısları evlerinin önünde yığılmışlar, katılaşıp taşlaşmış	Bu bölgenin köy halkı özellikle tembelmiş, evlerin etrafı taş dolmuş	126. Sayfa

Yebreyler/Yahudiler	Yerliler	156. Sayfa
Çıyan/akrep (çayan)	Vatan çalan	157. Sayfa
Siyasetinde	Siyasiyesinde	157. Sayfa
Usulü, vebayı (çumayı)	Usulün benzerini	157. Sayfa
Yarım açık yüzünü	Yarım yamalak yüzünü	163. Sayfa
Hepsi birbirini itip kakarak, bağırıp çağırıyor	Hepsi birbirine bakıp bağırıyor	163. Sayfa
Oturmuş bebeğinin sümüğü ya da et satıcısının sırtındaki koyun döşünün kanları alınım, enseme, dirseklerime gelmesin diye	Oturmuş bebeğine çarpmamak ya da et satıcısının sırtındaki koyun derisinden damlayan kanlar üzerime gelmesin diye	163. Sayfa
Onların kusuru, aldaticılıkta icat (izobritatelnıy) bulamamaları imiş; bu yüzden de sizi örnek almaya/ taklit etmeye mecbur kalmışlar diye bir cevap geldiyse de	Onlar kötülük ve sahtekârlıkla sizi buradan göç ettirmeye mecbur bırakırlar diye bir cevap geldiyse de	183. Sayfa
Ni'me't-tesadüf (güzel bir tesadüf) ibaresi	Tam el-tesadüf	190. Sayfa
Fikirlerin çoğunun bilmemek ve araştırmamaktan kaynaklandığını söyledi	Fikirlerin Yahudilere zarar verdiğini söyledi	190. Sayfa
Heliyogravür denilen en kaliteli boyalarla	Kıymetli materyallerden kimya usulü ile	190. Sayfa
Mektuplarıminın arkası gelmiyor	Mektuplarıminın çoğu ulaşmıyor	İsmail Türkoğlu, anlam verirken metinde inanılmaz tasarruflarda bulunuyor.
Yerli-karışık	Yerli ayrılıklar	
Kız torunu	Kızı	
Pastırma	Sarımsaklı et	
Ne gerek vardı	Niye	
Şehir	Kale	
Tell Amarna	Nil-i imaret	
Tablet	Kerpiç	
Tabiat ve tarih bilimleri müzesi	İlm-i tıbbiye ve tarih müzesi	
Sarı kumu renginde	Sarı kumu üstünde	
Koyu yeşil köknar	Yeşilçamlar	
Beyaz çiçekler	Sarıçiçekler	
Tenis	Futbol	
Kaplıca	Senatoryum	
Yaşlı kadınlar banklara oturmuş denizi seyrederek uyukluyorlar	Yaşlılar deniz kenarındaki kanepelere oturmuş denizi seyrediyorlar	
İpek	Yefke	
Kurum-ı Ulâ	Kurun-ı Evvel	
Burada geçmeyen pra	Sahte para	
Dedelerimiz	Zenginler	
Çevrede	Ötede	

Alacaklar dokuyorlar	Eşyalar dokuyor	
Böylece içlerindeki dinsizleri (dehriyyun) ellerinden kaçırmamış oluyorlar	Böylece kendi dünyalarını ellerinde tutmuşlar	
Sırmalı giysiler	Süslü giyimler	
Hoş kokulu tütsüler	Hoş kokulu tütünler	
Başlarını öne eğerek	Ellerini başlarına götürüp	
Yoksa Protestan misyonerliği anlatmak değildi	Protestan misyonerlerini anlattık	
Ruhlarının idaresi	Ruhanilerin idaresi	
Bir sonuca varamadım	İçine girip haz alamıyorum	
Hilesiz	Hayalsiz	
Olağanüstü çalışıp	Adettekinden fazla çalışıp	
Suriyelilerin yarı legal yarı illegal hareketlerinden	Suriyelilerin yarı resmî yarı resmî olmayan meselesinden	
İlk meselesinin	Birkaç meselesinden birinin	
Müntefik sancağı	Müntefik kasabası	
Seri	Ciddi	
Bedevi	Yahudi	
Bunun i' marları nerede?	Bunun emareleri nerede?	
Islahati'l	Asalati'l	
Sahibi	Üyesi	
Hiç gereksiz	Pek gereksiz	